

* **	🕯️🕯️	📍
18:00	16:45	י-ם
18:01	17:00	ת"א
18:00	16:50	חיפה
18:02	16:53	ב"ש

אוצר הנפש

עלון שבועי בענייני תורת הנפש ותיקון המדות משיעורי הרב יצחק גינזבורג שליט"א

אוצר הפרשה אוצר הסיפור

לא לזלזל במי ששונה ממך

הרבי מנחם מענדל מקוצק (שיום ההילולא שלו חל בכב' שבט) מאוד העריך את הרבי הצמח צדק, ופעם אחת הוא שלח לו מכתב – מכתב ממנחם מענדל מקוצק למנחם מענדל מליובאוויטש – עם שאלה בעבודת ה'. (זה שצדיק כל כך גדול, שיש לו הרבה שנים של עבודת ה', ישאל רבי בן גילו ודורו איך עובדים את ה' – זה עצמו חידוש). הוא שלח מכתב לצמח-צדק עם שאלה בעבודת ה', ומי שהביא את המכתב היה כמה מחסידיו הגדולים (פעם לא שלחו רק דואר, אלא הביאו אישית).

כשחסידי הגדולים הגיעו לליובאוויטש חסידי חב"ד קצת זלזלו בהם, כי בחב"ד נוהגים להתפלל באריכות – לא אומרים את המילים בסידור מהר, אלא כל מילה כמו פנינה, אומרים לאט כמו שסופרים יהלומים אחד-אחד לאט-לאט – מתבוננים וחושבים על ה' מאוד עמוק בכל מילה שאומרים.

בקוצק, הדרך היתה הפוכה – להתפלל מאוד מהר, אבל בעצמה גדולה, בכח מאוד מאוד גדול.

אי אפשר להחזיק כח כזה אדיר הרבה זמן, ובגלל שהעצמה היתה כל כך גדולה בתפלה התפללו מאוד מהר. כשחסידי ליובאוויטש ראו שהתפללו מאוד מהר זה לא מצא חן בעיניהם, וזלזלו בחסידי קוצק, אך פעם הצמח צדק יצא והזהיר את חסידי (היינו אותנו, חסידי חב"ד) שחש ושלום לא יזלזלו בתפלתם – יש להם את הדרך שלהם, שהיא גם דרך קדש, והם קבלו זאת מהרבי שלהם.

סיפור זה מלמד אותנו שאף פעם לא צריכים לזלזל במישהו אחר איך הוא עובד את ה'. אנשים קטנים לא יודעים מה קורה בלבם של הזולת, אך צדיקים גדולים כן – הם רואים שתתכן כוונה טהורה בלב באופני עבודה שונים, ואסור לזלזל.

(משיעור י"ח שבט תשס"ז)

יתרו – "יתרון האור מן החושך"

עיקר מה שהביא את יתרו להתגייר הוא גילוי אהבת ה' לישראל, כמ"ש במדרש "יתרו שמע בשבחן של ישראל ובא ונדבק עמהם" (ורמז: שבחן של ישראל = כתר תורה = עשרת הדברים = עשרים וששה כאשר עשרים = כתר, וששה = תורה). ולפירוש המשביל לדוד הכוונה לשבח המיוחד של "בני ישראל עם קרובו" שה' אוהב למרות שהם חוטאים, "בני בכרי ישראל" ו"ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא" וראוי לעשות לו נס. דווקא על רקע החטא והפגם, מתגלה המעלה העצמית של ישראל, "כיתרון האור מן החשך"!

יתרו עצמו הוא הדוגמה המובהקת ל"יתרון האור מן החשך", כמו שאמר "עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים", ופירש רש"י "מלמד שהיה מכיר בכל עבודה זרה שבעולם שלא הניח עבודה זרה שלא עבדה" – ולכן הוא שיכול להעיד על גדולת ה'. וכן שמו יתרו רומז ל"יתרון" – והדבר מפורש בדברי רש"י בפסוקנו "שבע שמות נקראו לו... יתר על שם שיתר פרשה אחת בתורה... יתרו לכשנתגייר וקיים המצות הוסיפו לו אות אחת על שמו", הרי שגם "יתר" וגם "יתרו" הם לשון יתרון והוספה. (מתוך "זהב שלמה", שבט פ"א)

אוצר הפתגם

גם לפני מתן תורה כתוב שה' כפה עלינו הר כגיגית, ומפרשים בחסידות שר הוא אהבה רבה – אפשר לעשות כפיה דתית עם חבוק חזק מאד של אהבה רבה. הפסוק אומר "כמים הפנים לפנים", ואהבה רבה כאילו מחייבת תגובה של אהבה. כך ה' כפה עלינו את ההר כגיגית ועורר אצלנו את האהבה אליו.

(משיעור כ"ח מנחם-אב ע"ו)

אחרי כל ההשגות שלי, איך אני עובד את הקב"ה? רק באמונה, כמו יהודי פשוט (שבאמונה הפשוטה שלו קשור לפשיטות העצמות, כמו שאמר הבעש"ט).

(משיעור ד' סיון ע"ז)

אוצר התבונה

"כבד את אביך ואת אמך" בעשרת הדברות

הדבור החמישי של עשרת הדברות הוא "כבד את אביך ואת אמך למען יארכון ימיך על האדמה אשר הוי' אלהיך נתן לך". מובא בחז"ל שמבחינה מסוימת הדבור הזה הוא הדבור הכי חשוב, הכי כולל, של כל עשרת הדברות. ממנו לומדים שה' לא "לכבוד עצמו הוא דורש", שכביכול כל עשרת הדברות הם אך ורק לשם הטוב האמתי והמוחלט. הדבר הזה בא לידי ביטוי דווקא במצות כיבוד הורים.

ידוע שיש שלשה טעמים שהראשונים נתנו לכיבוד הורים:

הרמב"ן (עה"פ) אומר שזהו חלק מכבוד ה'. שלשה שותפים באדם, ההורים שותפים עם הקב"ה, ובכך שמכבדים את ההורים בעצם מכבדים את השותף השלישי, העיקרי, שנותן את הנשמה, את העצם. כלומר, צריכים לראות בהורים את התגלות השותף השלישי וכך לכבד אותו.

יש את טעם האברבנאל (עה"פ), שצריך לכבד הורים כי דרך ההורים עוברת המסורת של עם ישראל מדור לדור, ולכן כאשר מכבדים את ההורים מתקשרים דרך כך לתורה בכלל, ועד למתן תורה בהר סיני, מה שכולנו יחד קבלנו את התורה ("כאיש אחד בלב אחד"). החוויה הזאת מתחדשת מכך שאנחנו רואים את ההורים כצנור שדרכם התורה עוברת לנו. גם עצם המלה תורה היא לשון הריון. כלומר, בתוך התורה גופא יש ענין של הורות, אבא ובן, אמא ובן ("שמע בני מוסר אביך ואל תטש תורת אמך").

הטעם השלישי הוא הכי פשוט, הטעם של ספר החינוך (במצות כיבוד הורים), שכיבוד הורים הוא פשוט לא להיות כפוי טובה ח"ו. ההורים גם הולידו אותנו וגם גדלו אותנו, מסרו את הנפש עלינו גם בגשמיות וגם ברוחניות, ולכן צריך להכיר טובה אין סופית על מה שנתנו לנו ולהחזיר, אור חוזר פשוט. כמו שהפסוק אומר "יהי אור ויהי אור", יש אור מלמעלה וכנגדו אור חוזר שעולה מלמטה.

שלשת הטעמים האלה הם בעצם כנגד שלשת העמודים עליהם העולם עומד: על התורה, על העבודה ועל גמילות חסדים.

הטעם האחרון, של החינוך, הוא טעם של חסד. ההורים עשו אתנו חסד ואנחנו צריכים להכיר טובה וגם לעשות חסד עם ההורים, קשור לעמוד גמילות חסדים.

טעם האברבנאל הוא, כפשוטו, תורה, שדרך ההורים עוברת מסורת התורה מדור לדור.

ואילו טעם הרמב"ן, שבעצם כיבוד הורים הוא לכבד את ה', עיקר הכח המהווה ומוליד אותנו, הוא כנגד עמוד העבודה – היחס שלנו ישר כלפי שמיא, כלפי המקור והשרש האמתי של החיות שלנו, עצם ההויה שלנו.

אם כן, המצוה הזו באמת היא הכי כללית שיכולה להיות, שהיא כוללת את כל שלשת העמודים שעליהם העולם עומד – על התורה, על העבודה ועל גמילות חסדים. הכל תלוי ביחס המתקן להורים, אבא ואמא.

(משיעור ב"ג שבט ע"ז)

אוצר קצר

"לא יהיה לך" ו"לא תרצח" – לפי מי השילוח

מהי מצות "לא יהיה לך"? בחב"ד בדרך כלל כתוב שחוץ מהפשט, עבודה זרה ממש, הוא כולל גם "עובד עבודה זרה בטהרה", היינו מי שתולה את בטחונו בסבות חיצוניות, חוץ מהשי"ת, לגבי פרנסתו וכיו"ב, אבל כאן בעל מי השילוח כותב יותר – ש"לא יהיה לך" אמור באדם שהולך אחר תאוות לבו. אם אתה אוכל בתאוה אתה עובר על הדבור השני של עשרת הדברות, "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני". כמו שלקב"ה יש תאוה לדירה בתחתונים, כל התאוה של היהודי צריכה להיות תאוה לה' ולקיום רצונו בעולם (והוא ענין "תאות צדיקים אך טוב"). אם יש לך תאוה אחרת, רצון אחר, אתה עובר על "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני".

איך הוא מסביר "לא תרצח"? "אנכי הוי' אלהיך" היינו לחשוב כמה שיותר על ה', על דרך הווארט של הבעש"ט "אשרי אדם אשר לא יחשב הוי' לו עון". מה פירוש "לא תרצח" – אל תחשוב רע על יהודי, כך הוא מסביר. אדם שחושב רע על יהודי, מי שלא יהיה, עובר על "לא תרצח" לפי בעל מי השילוח. הוא מביא פסוק שמובא גם בתניא – "איש את רעת רעהו אל תחשבו בלבבכם" (ובתניא מוסבר שיש יתרון במחשבה על הדבור, לכן אסור – מחשבה רעה על החבר חמורה יותר מאשר לשון הרע כו'). אם אדם חושב רע על יהודי – הוא רוצח אותו במחשבה. לחשוב על ה' הטוב ולא לחשוב רע על החבר, לא לרצוח את החבר שלך במחשבה ("הרי מחשבה מועלת"). אם זה בסדר – גם התאוות תהיינה בסדר.

(משיעור ח"י ניסן ע"ח)

אוצר הרמז

קאצק בגימטריא ארץ, לכן דורשים 'אמת מקאצק תצמח [גם ר"ת אמת, היינו אמת לאמתו].

(משיעור י"ב אלול ע"ו)